

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

МОВА І ПРАВО

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції*

(м. Дніпро, 17 жовтня 2023 року)

Дніпро
2023

УДК 81.114:347
М 74

*Рекомендовано до друку Науковою радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 3 від 15.11.2023)*

М 74 Мова і право : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 жовт. 2023 р.) ; за заг. ред. к.філол.н., доц. О. В. Максименко, д.філол.н., доц. І. В. Царьової. Дніпро : ДДУВС, 2023. 288 с.

ISBN 978-617-8035-52-5

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, у якій взяв участь професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти України. Тематика тез охоплює актуальні проблеми юридичної термінології, юридичної лінгвістики та психолінгвістики, мовні процеси в суспільстві, питання медіаосвіти та медіавпливів на аудиторію, професійної спрямованості іноземної мови, вивчення мов у контексті міжкультурної комунікації, правові аспекти в культурологічному вимірі (література, мистецтво, журналістика).

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції можуть бути використані викладачами для підготовки до занять із української та іноземної мов, а також для розроблення підручників та посібників, які б передбачали достатню мовну підготовку старшокласників, здобувачів вищої освіти, слухачів магістратури та ад'юнктури.

У авторській редакції

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

О. В. Максименко

завідувач кафедри українознавства та іноземних мов, к. філол. наук, доцент

А. М. Поповський

д-р філол. наук, професор, професор кафедри українознавства та іноземних мов

І. В. Царьова

д-р філол. наук, доцент, професор кафедри українознавства та іноземних мов

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів

ISBN 978-617-8035-52-5

© ДДУВС, 2023

© Автори, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
Асабіна Д. Language intercultural communication	13
Бакай В. English for the unbreakable: challenges and prospects of the newest system implementation	17
Бєлов М. Modern approaches to understanding language of law	20
Бойко К. Вплив міжнародних організацій на систему міжнародних відносин	22
Бондаренко А. Етикет у віртуальній англійській комунікації	24
Бугаєнко Т. Actual problems of legal terminology	27
Ведмеденко М. The importance of English in the modern world	30
Ворона Д. Expanding the scope of the english language in Ukraine	32
Воскобойник А. Impact of globalization on expanding the spheres of use of the english language in Ukraine	34
Галушневська К. Legal terminology problem in ukrainian legislation	37
Гальцова О. Foreign language learning approaches to higher institution education	39
Годзенко О. The state of the Ukrainian language in jurisprudence	42
Голопич І. Використання мовних засобів у юридичних текстах	44
Голуб О. Актуальні аспекти дослідження кримінальної відповідальності за сексуальне насильство, пов'язане зі збройним конфліктом, вчинене щодо неповнолітніх осіб	46
Гончар К. Problems and prospects of ukrainian language in jurisprudence	50
Городиловська М. Законодавчий дискурс США: поняття та ознаки	53
Грищенко О., Горіна В. Мова права	55
Гулько К. Перемога у війні за борщ як символ нашої перемоги у війні за свободу	58
Декусар Г. The media influence on the audience: absolute or relative?	60
Декусар І. Some glimpses on media education	63
Довгополова Г. Міжкультурна комунікація у професійній підготовці студентів юридичних спеціальностей	66

Дружинець М. Конфліктогени в телевізійному дискурсі (на матеріалі реаліті-шоу «Один за всіх»	68
Жук А. Sociolinguistic and sociocultural component implementation in linguistic sociocultural competence	72
Журба Ю. Legal linguistics as a rapidly developing area of scientific research	74
Загнітко А. Судово-лінгвістична експертиза: нормативно-правові та методологічно-кодифікаційні основи	76
Зайцева Є. Чинники семантичного розвитку лексичних і фразеологічних метафор українсько-польського континууму	82
Зінченко Д. Засоби юридичної техніки в контексті захисту прав людини	87
Зінченко Д. Стандартизація юридичної термінології: необхідність та перешкоди	90
Зінченко Д., Зінченко О. Психологічні аспекти юридичної техніки як вплив на свідомість та поведінку особи	94
Іванов Ю. Міграція як фактор глобальних зрушень	96
Гльїнський Є., Зінченко Д. Роль мови у формуванні правової думки та її вплив на юридичну практику	98
Калько Р., Антропов Б. Необхідність вивчення англійської мови у сучасних реаліях	102
Калько Р., Лісовик А. Сучасне навчання іноземній мові як важлива передумова успішної професійної діяльності	105
Калько Р., Крипович С. Передумови впровадження англійської мови у практиці вітчизняного законодавства	107
Кальмус О. Legal linguistics development in Ukraine and in the world	109
Карпець Т. The essence of the linguistic concept of translation	111
Капустін С. Media education and media influences on the audience	114
Кочкіна Д. Походження українського борщу або чи справді український борщ «український»?	117
Клещова О. Звертання в українській мові	118
Кобзар Ю. Оцінювальна сенсорна метафора в українсько-польському континуумі	124
Коваленко А. Комунікативна підготовка працівника поліції: правові аспекти і практичний досвід	127

Коваленко Н. Значення етнолінгвістики в збереженні культурно-національного коду етносу	129
Коваль В. Criminal and-legal provision against women discrimination	131
Ковіненко О. Особливості перекладу текстів міжнародних документів з англійської на національні мови	134
Корнієнко Л. Глобалізація інформаційного простору та її вплив на міжнародні відносини	138
Корягіна А. Сучасні проблеми англійської юридичної термінології	142
Кохановська Д. Ukrainian language in jurisprudence: status, problems, prospects	144
Кудла І. The english language usage in the police officer work	147
Кузнецова Л. Юридична техніка та технології в правничій діяльності	150
Куриленко К. Interpretation and translation in professional activities	153
Лавренко Д. Юридична техніка: поняття, особливості та значення в юриспруденції	154
Левін О. Мова Київської Русі. Історія та сучасність	157
Лобода Г. Вивчення іноземних мов у філологічному контексті з урахуванням міжкультурної комунікації	159
Лисенко А. Англійський юридичний дискурс та його особливості	162
Максименко О. Творення правничої термінології як один із чинників розвитку юридичних наук	165
Мельник А. Роль кулінарно-гастрономічного дискурсу у формуванні національної ідентичності	167
Мельник В. English in international organizations	168
Михальченко Н. Художня візія речей («Котик, півник, шафка» Олександра Михеда та «Szafa» Ольги Токарчук)	170
Міленін В. The English language in the worldwide scope.....	173
Морозова Я. Problems of standartization of Ukrainian legal terminology	176
Нагорна Д. The role of the translator in the modern world	178
Незеленнікова У. Густаторні маркери в українській літературі	179
Немонова Л. Комунікативні стратегії і розширення словникового запасу при навчанні англійської мови	181
Немонова Л. Борщ як складник культурного коду нації	184
Нікітіна А. Функції української мови в сучасній освітній парадигмі	186

Новікова О. The use of digital resources when teaching a foreign language ...	191
Оверчук О. Деякі аспекти вивчення сучасної української юридичної термінології	193
Пєскова Л. Лінгвоперсоналізація польського вченого-історика в наукових розвідках про сучасну війну в Україні	195
Перцева В. Особливості термінологічної лексики нормативно-правового акта	197
Пилипенко В. Мова ворожнечі як підстава притягнення до відповідальності за порушення правил і методів ведення війни	199
Полішко О. Актуальні проблеми юридичної термінології у перекладі на англійську мову	202
Попович А. Use of English language during the interaction of law officers with the population	207
Поповський А. Виборюймо повноправне право на високу культуру мови – важливого чинника державотворчого, інтелектуального і духовного розвитку українського суспільства	209
Решитько А. Поняття та особливості юридичної англійської мови	215
Риндич А. The concept of “law multiplicity”	216
Руденко А. Нематеріальна культурна спадщина в національній кухні	218
Сазанова Л. English can become the language of the business communication in Ukraine	220
Самайлова Ю., Василенко В. The place of the English language in the professional formation of prospective legal specialists in the conditions of European integration	223
Серга Д. The challenges in learning modern legal English	225
Синиціна Ю. Як об’єднати поняття «борщ» з поняттями «інформаційно-комунікаційні технології», «інформаційна безпека», «кібербезпека», «воєнний стан в Україні»	227
Сиротюк Я. Флороназви в польській та українській метафоричних номінаціях	230
Сич О. Linguistic termsnology fragmentation in Ukrainian and international context	232
Сільченко В. Лінгвопрагматичний аспект побутування сучасного українського й польського рекламного продукту	234
Скурідін Р. Українська мова в юриспруденції: шляхи вдосконалення	237
Скурідін Р. Борщ: український символ і культурний феноен	240

Сологуб К. Регіональні відмінності різновидів традиційного борщу	242
Солодовник М., Косянчук В. Особливий статус англійської як мови міжнародного спілкування	243
Староконь Ю. Prospects for the development of legal linguistics in Ukraine	245
Степаненко В. Expanding the use of the English language in Ukraine	248
Суїма І. Approaches to legal terminological systems translation	250
Тараненко А. Міжкультурна комунікація як основа вивчення іноземних мов у юридичному контексті	254
Тіщенко В. English in the context of intercultural communication	257
Томас Д. Re-evaluation of legal translation strategies	259
Хлівна М. Перспективи розвитку мов в умовах світової інтеграції	261
Хлівна М. Історія борщу, гіпотези, міфи, рецепти	263
Хмеленко К. English language in Ukrainian domestic law: translation of legislation	265
Царьова І. Новий контрнатур української мови	269
Чернявська О. The functioning of the English language as a language of international communication	271
Чикіт К. Financial offenses and financial and economic consequences during the war	274
Чубенко А. Поширення застосування англійської мови як мови міжнародного спілкування	277
Шалімов Б. Terms of legal terminology: their characteristics and development	279
Шевчук Є. Англійська мова в Україні: розширення застосування в юридичній сфері	281
Шелкоплясова О. Main problems of today's legal terminology	284
Шкіль А. Expanding the spheres of application of the English language in Ukraine	285

У творенні образу України й українців автор наукового тексту виявляє свої симпатії і декларує співпереживання. Досягає він такого ефекту вживанням експресивної лексики: *Plac Niepodległości w Kijowie stał się krwawym polem bitwy*.

Отже, персональний науковий наратив Філіпа Брийка розбудовується навколо головних суб'єктів протистояння: Росії й України. Засоби змалювання образів спеціалізовані. Емоційно-експресивно марковані одиниці формують почуття поваги й співчуття до українства. Теж емоційна, але з негативною конотацією лексика, фразеологія, метамовні конструкції є засобами образотворення Росії.

Вікторія ПЕРЦЕВА, доцент
кафедри українознавства
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат філологічних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО АКТА

Нормативно-правові акти, крім того, що регулюють суспільні відносини, є мовним продуктом і тому вимагають ретельного аналізу на граматичному й семантичному рівнях, адже викладені в них норми права не завжди прості й доступні для розуміння, іноді неясні й неточні, нечітко сформульовані, або не відповідають принципу єдності термінології та містять правові колізії як в окремому нормативно-правовому акті, так і в низці законів.

Це пояснюється насамперед тим, що закони укладають правознавці, для яких семантична структура слова й закономірності функціонування термінологічних одиниць не є панівними в процесі формування та створення певного юридичного терміна чи поняття. Унаслідок, сучасна термінологічна лексика нормативно-правового акта – це утворення, одиниці якого ще не повністю досліджено щодо своїх інтерпретаційних можливостей. З цим пов'язані труднощі тлумачення багатьох юридичних термінів.

Отже, з точки зору лінгвістики, нормативно-правовий акт – це певний фрагмент мовотворчого процесу, представлений насамперед у вигляді тексту, який має заголовок, завершений відповідно до змісту цього заголовка, дискретний, адже складається із взаємозалежних частин, має чітку мету й практичну спрямованість та написаний відповідно до стилістичних норм цього різновиду офіційно-ділового стилю.

Основою для нормативно-правового акта є чітка визначеність понять. Однак понятійний склад багатьох правових положень у нормативно-правових актах структурується нерівноцінно, часто переважає не наукове, а буденне сприйняття юридичних термінів.

Відомо, що особливістю терміна, як мовного знака, є наявність визначення. Як підтверджує практика, правознавці основну увагу приділяють тлумаченню норм права, які формулюються із залученням юридичних термінів. У результаті такого підходу може відбутися часткова функціональна або понятійна підміна: визначення юридичних термінів замінюються в процесі інтерпретації норм права на їх тлумачення.

Серед найбільш розповсюджених способів мовного тлумачення виділяють граматичні й логічні. Відомо, що в будь-якому тексті закони логіки поєднуються із законами граматики й протиставляти їх в жодному разі не можна. Невідповідність граматичного та логічного дослідження правової норми – це, власне, незлагодженість мови й мислення. Система правових норм обов'язково будується, виходячи з вимоги несуперечності, тобто зміст і форми вираження правової норми повинні бути внутрішньо узгодженими.

Якщо юридичний термін позначає якийсь реальний об'єкт, треба обов'язково дбати, щоб вживання одного й того ж терміна різними особами, представниками різних наукових течій було зорієнтовано на одну й ту ж мовну реалію. Необхідно визначити основне значення досліджуваного слова, його смисловий відтінок у певному контексті, з'ясувати граматичну форму цього слова, адже найменша помилка або неточність можуть призвести до того, що сутність всієї правової норми може бути сприйнята загалом неправильно або спотворена. Терміни – це не особливі слова, а тільки слова з особливою функцією. Терміном може бути будь-яке слово. Від загальноповживаного слова термін відрізняється конвенціональністю, тобто відповідністю певним традиціям, умовностям, стандартам. Терміном слово стає з того моменту, коли фахівці певної галузі за домовленістю знаходять йому особливе «ім'я». Водночас значення термінів, які затверджено для однієї галузі права або одного закону, повинно поширюватися також і на інші галузі права або інший закон з однаковим формулюванням, зберігаючи єдність номенклатури.

Таким чином, законодавець повинен сформулювати значення легальних визначень терміна лише в загальноприйнятому розумінні, використовуючи узуальні лексичні одиниці мови. Усі висловлювання в текстах нормативно-правових актів повинні мати ті значення, які вони мають у літературній мові, інші інтерпретації недопустимі, адже це призводить до появи правових колізій і невизначеності норм, які, своєю чергою, можуть стати засобом для маніпулювання. Особливо пригнічує сучасна тенденція щодо підміни традиційної номенклатури юридичних термінів новою лексикою, за якою ховається розпливчастість понять, їх неясність, теоретична неспроможність. Це «модні» невмотивовані запозичення з

англійської мови, які лише перефразовують, підміняють традиційні назви (наприклад, прайвеси, ноу-хау, інсайдерська інформація тощо). Такі лексеми, на відміну від терміна, полісемічні, не мають точного значення, позбавлені контекстуальної незалежності та понятійної усталеності.

Отже, термінологічна лексика нормативно-правового акта вимагає якнайшвидшої її систематизації. Текст нормативно-правового акта насамперед повинен бути стійким до змін, узвичаєним, зрозумілим і легітимним. Спрощення та нововведення, властиві для побутової мовної сфери, несуть небезпеку множинних інтерпретацій, що неприпустимо для нормативно-правових актів.

Вікторія ПИЛИПЕНКО,
доцент кафедри
загальнотеоретичних правових і
соціально-гуманітарних дисциплін
Київського університету права
НАН України

МОВА ВОРОЖНЕЧІ ЯК ПІДСТАВА ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ І МЕТОДІВ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ

Поняття «мова ворожнечі» з моменту порушення росією територіальної цілісності України в 2014 році вийшло з площини правового регулювання та стало загальноживим. На сьогодні це поняття частіше за все асоціюється з інформаційною війною та виводиться виключно у зону відповідальності засобів масової інформації, набуваючи суто оціночного звучання. Це пов'язано з труднощами перекладу англійського терміну «hate speech», лексичне значення якого може розкриватися в контексті або «мови ненависті», або «розпалювання ненависті», або «мови ворожнечі». В цьому і полягає головна філологічна дилема: наскільки слова споріднені за лексичним значенням можуть рівноцінно використовуватися в юридичній практиці, якщо їм законодавець надає кардинально протилежні визначення.

Однією з перших спроб розкрити суть «hate speech» у розумінні «розпалювання ненависті» було прийняття Рекомендації № R (97) 20 Комітету Міністрів Ради Європи державам-учасникам з питань «розпалювання ненависті» від 30 жовтня 1991 р., в якому визначаються принципи їх застосування до випадків прояву розпалювання ненависті. З метою застосування зазначених принципів термін «розпалювання ненависті» трактується як поняття, що покриває всі форми самовираження, які включають поширення, провокування, стимулювання або виправдання расової ненависті, ксенофобії, антисемітизму або інших видів ненависті на